

Κείμενο Ανάλυσης

No1

26 Δεκεμβρίου 2010

Νέες υπό διαμόρφωση αντιλήψεις σε Ολλανδία, Σουηδία και Γερμανία για τους Μουσουλμάνους και το Ισλάμ

Ελισάβετ Παρασκευά - Γκίζη*

Η άνοδος στην εξουσία τους τελευταίους μήνες ακροδεξιών κομμάτων με εμφανή αντι-ισλαμικό χαρακτήρα σε παραδοσιακά φιλελεύθερες χώρες όπως η Ολλανδία και η Σουηδία, καθώς και η πρόσφατη δήλωση της Γερμανίδας καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ για την αποτυχία του γερμανικού «πολυπολιτισμικού μοντέλου» εισήγαγαν δυναμικά στο ευρωπαϊκό πολιτικό προσκήνιο ζητήματα αναφορικά με τον εθνικισμό, την ξενοφοβία και τους μουσουλμάνους μετανάστες στην Ευρώπη.

* Ερευνήτρια του Κέντρου Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο φόβος της αλλοίωσης της ευρωπαϊκής πολιτισμικής ταυτότητας διείσδυσε βαθιά σε αρκετές ευρωπαϊκές κοινωνίες και αποτέλεσε πρόσφορο έδαφος για την αύξηση της Ισλαμοφοβίας.

Η παρουσία σήμερα του Ισλάμ και των μουσουλμάνων στη Ευρώπη θεωρείται από ένα μεγάλο ποσοστό Ευρωπαίων ως πρόβλημα που χρήζει άμεσης επίλυσης. Το καθεστώς προσωρινής διαμονής που επιβάλλεται σε αυτούς από πολλά κράτη και η αποτυχία δημιουργίας βιώσιμων, κοινωνικών μοντέλων με ίσες ευκαιρίες για όλους συντέλεσαν στην μη ομαλή ένταξη των μεταναστών στις κοινωνίες υποδοχής τους.

Έρευνες έχουν δείξει ότι οι περισσότεροι μουσουλμάνοι μετανάστες συναντούν σημαντικές δυσκολίες στην προσπάθειά τους να ενταχθούν επιτυχώς στην αγορά εργασίας λόγω του χαμηλού επιπέδου ικανοτήτων και μόρφωσης που συνήθως έχουν, γεγονός που επιτείνει τον κοινωνικό-οικονομικό τους αποκλεισμό και τη δημιουργία γκέτο στις δυτικές κοινωνίες.¹ Η αίσθηση αποκλεισμού ως επακόλουθο αυτού του φαινομένου ενίσχυσε το θρησκευτικό και εθνικό (ενίοτε ταυτόσημο) στοιχείο, το οποίο αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της ταυτότητας των μουσουλμάνων μεταναστών.²

Από την άλλη πλευρά η έκδηλη θρησκευτική έκφραση των μουσουλμάνων στην Ευρώπη (θρησκευτικές ενδυμασίες, τήρηση θρησκευτικών εθίμων, συχνή προσευχή) σε συνδυασμό με ακραία περιστατικά θρησκευτικού φανατισμού στο παρελθόν (τρομοκρατικές επιθέσεις στη Μαδρίτη το 2004 και στο Λονδίνο το 2005, η δολοφονία του Ολλανδού σκηνοθέτη Τέο Βαν Γκογκ το 2004 και η υπόθεση της δημοσίευσης σε εφημερίδα της Δανίας σκίτσων που απεικόνιζαν τον προφήτη Μωάμεθ το 2005) οδήγησαν στην αύξηση των αντι-ισλαμικών αισθημάτων και στον επαναπροσδιορισμό των πάγιων αξιών πολλών ευρωπαϊκών χωρών, όπως αυτήν της εθνικής ταυτότητας.³

Ο φόβος της αλλοίωσης της ευρωπαϊκής πολιτισμικής ταυτότητας διείσδυσε βαθιά σε αρκετές ευρωπαϊκές κοινωνίες και αποτέλεσε πρόσφορο έδαφος για την αύξηση της ισλαμοφοβίας. Ακόμη συνέβαλε δραστικά στην αποτελεσματική, όπως φάνηκε, πολιτική εκστρατεία ανά την Ευρώπη (Ολλανδία, Δανία, Σουηδία, Ουγγαρία, Γερμανία, Γαλλία κ.α.) κομμάτων που έχρισαν εαυτούς προστάτες των εθνικών τους ταυτοτήτων και των ευρωπαϊκών αξιών από τον «ισλαμικό κίνδυνο». Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αυτού αποτελεί η περίπτωση της Ολλανδίας, όπου ο δημόσιος διάλογος για την μετανάστευση και την ένταξη των μεταναστών άλλαξε σημαντικά μετά την 11η Σεπτεμβρίου. Η ανεκτικότητα, αναφορικά με τους μετανάστες, που χαρακτήριζε την ολλανδική κοινωνία έχανε σταδιακά έδαφος μπροστά στη ραγδαία αύξηση του εθνικισμού, ιδίως μετά τις δύο δολοφονίες που διεπράχθησαν στη χώρα (το 2002 δολοφονήθηκε ο ολλανδός πολιτικός Pim Fortuyn, γνωστός για τις αντι-μεταναστευτικές και ιδίως

αντι-ισλαμικές του απόψε και το 2004 ο Ολλανδός σκηνοθέτης Τέο Βαν Γκογκ που προκάλεσε με το προσβλητικό προς το Ισλάμ περιεχόμενο των ταινιών του) και που συνδέονταν άμεσα με τον ισλαμικό φανατισμό.

Η αδυναμία της πλήρους ενσωμάτωσης των μουσουλμάνων μεταναστών στην ολλανδική κοινωνία σε συνδυασμό με την άνοδο των αρνητικών αντιλήψεων απέναντί τους, αποτέλεσαν ευνοϊκή συγκυρία για τον Γκέερτ Βίλντερς και το ακροδεξιό και αντι-μουσουλμανικό Κόμμα της Ελευθερίας (PVV), καθώς στις εκλογές της 10ης Ιουνίου 2010 σημείωσε μια απρόσμενη νίκη. Το PVV αναδείχτηκε τρίτο κόμμα στο κοινοβούλιο τριπλασιάζοντας την δύναμη του καταλαμβάνοντας 24 έδρες από τις 150 συνολικά, προκαλώντας τις έντονες αντιδράσεις των άλλων κομμάτων της μειοψηφίας που συνοδεύτηκε από την άρνηση τους να συνεργαστούν μαζί του σε μια κυβέρνηση συνασπισμού.⁴

Μετά από τρεις μήνες διεργασιών η νέα κυβέρνηση της Ολλανδίας σχηματίστηκε τελικά στις αρχές Οκτώβρη με τη συμμετοχή σε αυτήν του Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος (CDA) και αυτό των Φιλελεύθερων (VVD). Το PVV δεν θα μετάσχει απευθείας στην κυβέρνηση μειοψηφίας αλλά θα την στηρίζει με την ψήφο του στο κοινοβούλιο με αντάλλαγμα την υπόσχεση για αυστηρότερη νομοθεσία σχετικά με τους μετανάστες και τους μουσουλμάνους στην Ολλανδία.⁵ Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής εντάσσεται η απαγόρευση της μπούρκας και οι υψηλότερες απαιτήσεις για τη διαδικασία ενσωμάτωσης, όπως το πολύ καλό επίπεδο γνώσης της ολλανδικής γλώσσας, η απαγόρευση γάμων μεταξύ ξαδέλφων και η κατάργηση επιχορήγησης από την ολλανδική κυβέρνηση των μαθημάτων ενσωμάτωσης των μεταναστών.⁶

Η έντονη αρνητική κριτική του Βίλντερς προς το Ισλάμ⁷ και τα μέτρα που προωθεί εναντίον των μουσουλμάνων έχουν προκαλέσει τη δυσαρέσκεια του ενός εκατομμυρίου περίπου μουσουλμάνων στη χώρα αλλά και των μουσουλμανικών κοινοτήτων εκτός αυτής. Την 18η Οκτωβρίου 2010 η ολλανδική εφημερίδα *Volkskrant* δημοσίευσε συνέντευξη του εκπροσώπου των Ταλιμπάν στο δυτικό και βόρειο Αφγανιστάν Ζαμπιουλάχ Μουτζαχέντ, ο οποίος προειδοποιεί την ολλανδική κυβέρνηση ότι εάν εντείνει, υπό τη χειραγώγηση του Βίλντερς, την πολιτική της κατά του Ισλάμ είναι βέβαιο ότι θα αποτελέσει στόχο επίθεσης από ισλαμιστική οργάνωση.

Η Τουρκία επίσης, μέσω του Φαρούκ Τσελίκ, Υπουργού αρμόδιου για του Τούρκους του εξωτερικού, κατηγόρησε τον Ολλανδό πρωθυπουργό για διακρίσεις κατά των μουσουλμάνων και επανέλαβε την επίσημη θέση της Τουρκίας ότι δεν είναι απαραίτητη η αφομοίωση των περίπου 400.000 Τούρκων που ζουν στην Ολλανδία και η υποβολή τους στη νέα

Το PVV δεν θα μετάσχει απευθείας στην κυβέρνηση μειοψηφίας αλλά θα την στηρίζει με την ψήφο του στο κοινοβούλιο με αντάλλαγμα την υπόσχεση για αυστηρότερη νομοθεσία σχετικά με τους μετανάστες και τους μουσουλμάνους στην Ολλανδία.

Το γενναιόδωρο κράτος κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και η πολιτική παροχής ασύλου σε όλους ανεξαιρέτως τους αιτούντες που προέρχονται από χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση έφτασε τη χώρα στο σημείο να αποκτήσει ολόκληρες πόλεις από μετανάστες και κυρίως μουσουλμάνους.

διαδικασία ενσωμάτωσης των μεταναστών που προτείνει η κυβέρνηση.⁸

Παράλληλα με τον Βιλντερς και με άλλους ομοϊδεάτες πολιτικούς είναι αξιοσημείωτο ότι εμφανίστηκε ένα μεγάλο δίκτυο ομάδων και ατόμων οι οποίοι κυρίως μέσω του διαδικτύου ασπάζονται και προωθούν τις ιδέες αυτών των πολιτικών και ενίοτε τους στηρίζουν και οικονομικά.⁹ Έτσι η πεποίθηση του Βιλντερς ότι πρωτοτυπεί μιλώντας συστηματικά και αποκλειστικά για θέματα που κανείς έως τώρα δεν τολμούσε να θίξει, όπως είναι η απειλή του Ισλάμ για την Ευρώπη, αποδείχτηκε ιδιαίτερα δημοφιλής τόσο στην Ολλανδία όσο και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Σουηδία και η Γερμανία.

Στην παραδοσιακά σοσιαλιστική Σουηδία (από το 1932 έως το 2006 οι Σοσιαλδημοκράτες κυβερνούσαν την χώρα) στις εκλογές της 19ης Σεπτεμβρίου 2010 όχι μόνο επικράτησε για δεύτερη συνεχόμενη φορά η Κεντροδεξιά αλλά και για πρώτη φορά εισήλθε στο κοινοβούλιο της χώρας, καταλαμβάνοντας 20 έδρες, το ακροδεξιό κόμμα των Σουηδών Δημοκρατών (Sweden Democrats), υπό την ηγεσία του Τζίμι Άκεσον. Η απώλεια της αυτοδυναμίας για συγκρότηση κυβέρνησης από την κεντροδεξιά πλειοψηφία και το ενδεχόμενο της σιωπηρής συνεργασίας και στήριξης από το κόμμα του Άκεσον δημιούργησε ένα αβέβαιο και εύθραυστο κλίμα στο σουηδικό κοινοβούλιο με μεγάλο κοινωνικό αντίκτυπο.¹⁰

Το κόμμα των Σουηδών Δημοκρατών που ιδρύθηκε το 1979 από πρώην μέλη μικρών φιλο-ναζιστικών κομμάτων (ο ίδιος ο Άκεσον έχει παραδεχθεί ότι στην εφηβεία του υπήρξε σκίνχεντ), προς έκπληξη όλων διπλάσιασε τα ποσοστά του από τις προηγούμενες εκλογές, στηριζόμενο σε μια ξενοφοβική και ρατσιστική, κυρίως κατά των μουσουλμάνων, προεκλογική εκστρατεία. Ένα χρόνο πριν τις εκλογές ο Άκεσον σε συνέντευξή του είχε δηλώσει ότι το Ισλάμ είναι η μεγαλύτερη απειλή για τη Σουηδία μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, χρησιμοποιώντας μάλιστα στην προεκλογική του καμπάνια ένα διαφημιστικό φιλμ με ξεκάθαρο αντι-μουσουλμανικό περιεχόμενο.

Η δημογραφική κατάσταση της άλλοτε ομοιογενούς Σουηδίας άλλαξε δραστικά τα τελευταία χρόνια εξαιτίας των μεγάλων κυμάτων μετανάστευσης από τα Βαλκάνια, το Ιράκ και το Ιράν, με έναν στους πέντε κατοίκους της πλέον να είναι γεννημένοι σε άλλη χώρα (εκ των οποίων οι 400.000 είναι μουσουλμάνοι).¹¹ Το γενναιόδωρο κράτος κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και η πολιτική παροχής ασύλου σε όλους ανεξαιρέτως τους αιτούντες που προέρχονται από χώρες που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση, όπως ορίζεται από τη συνθήκη της Γενεύης για τους πρόσφυγες,¹² χαρακτηριστικά το 2009 η Σουηδία των 9 εκατομμύρια φιλοξένησε 117.000 Ιρα-

κινούς)¹³ έφτασε τη χώρα στο σημείο να αποκτήσει ολόκληρες πόλεις από μετανάστες και κυρίως μουσουλμάνους. Μία από αυτές τις πόλεις είναι το Malmo, όπου από τις 300.000 πληθυσμού οι 80.000 είναι μετανάστες από τους οποίους 60.000 μουσουλμάνοι.

Το Malmo αποτελεί παράδειγμα της αποτυχίας της υψηλής ανεκτικότητας που χαρακτήριζε τις μεταναστευτικές πολιτικές των σουηδικών κυβερνήσεων. Η εγκληματικότητα (στις στατιστικές εγκληματικότητας οι μετανάστες καταλαμβάνουν μεγάλο ποσοστό) και η μη ένταξη κυρίως στην αγορά εργασίας δημιούργησαν μεγάλα ποσοστά ανεργίας, προβλήματα στέγασης και εν τέλει φυλετικό διαχωρισμό. Παρόλο, που για δεκαετίες στα κέντρα των σουηδικών πόλεων ζούσαν άνθρωποι διαφορετικών εθνικοτήτων, υπήρχε διάχυτη η αντίληψη ότι η χώρα δεν αντιμετωπίζει προβλήματα φυλετικών διακρίσεων. Μέχρι το 1999 η Σουηδία δεν είχε υιοθετήσει ένα αποτελεσματικό νόμο για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων στο χώρο της αγοράς εργασίας, η πρόσβαση στον οποίο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της διαδικασίας ένταξης των μεταναστών.¹⁴

Σε πρώην βιομηχανικά κέντρα σαν το Malmo, όπου η συσσώρευση μεταναστών είναι μεγάλη και ο δείκτης ανεργίας υψηλός, η ακροδεξιά κερδίζει συνεχώς έδαφος βρίσκοντας υποστηρικτές στις απόψεις της κατά της μετανάστευσης και της διαφορετικής πολιτισμικής και θρησκευτικής ταυτότητας των μεταναστών, καθώς και της αντιμετώπισης τους ως ένα οικονομικό φορτίο που απομυζά το κράτος πρόνοιας.¹⁵

Πρόσφατα την 11η Δεκεμβρίου 2010 ένας άνθρωπος σκοτώθηκε (ο ιρακινής καταγωγής δράστης) και δύο τραυματίστηκαν ύστερα από βομβιστική επίθεση αυτοκτονίας με δύο εκρήξεις στο κέντρο της Στοκχόλμης. Λίγο πριν τις εκρήξεις εστάλη ηχητικό μήνυμα σε σουηδικό πρακτορείο ειδήσεων με απειλές κατά της Σουηδίας με την αιτιολογία ότι επέτρεψε την έκδοση σκίτσων με τον προφήτη Μωάμεθ τρία χρόνια πριν και ότι εμμένει στην παρουσία σουηδικών στρατευμάτων στο Αφγανιστάν.

Ο Άκεσον ζήτησε την άμεση διεξαγωγή στο κοινοβούλιο συζήτησης γύρω από το θέμα του Ισλαμικού εξτρεμισμού στη Σουηδία προκαλώντας τη δυσαρέσκεια των πολιτικών του αντιπάλων, κατηγορώντας τον ότι προσπαθεί να επωφεληθεί πολιτικά από μια κρίσιμη για τη χώρα στιγμή.¹⁶ Η κατηγορία αυτή έρχεται να φορτίσει ακόμη περισσότερο το κλίμα γύρω από το θέμα της ισλαμοφοβίας και τον συσχετισμό της με το κόμμα των Σουηδών Δημοκρατών μετά και από μια σειρά ένοπλων επιθέσεων (20) στα τέλη Οκτώβρη στο Malmo εναντίον μεταναστών, που θεωρήθηκε από πολλούς απόρροια της νίκης τους. Για πολλούς ο συσχετισμός αυτός είναι άμεσος και κατάφερε να σπείρει το φόβο στους

Σε πρώην βιομηχανικά κέντρα σαν το Malmo, όπου η συσσώρευση μεταναστών είναι μεγάλη και ο δείκτης ανεργίας υψηλός, η ακροδεξιά κερδίζει συνεχώς έδαφος βρίσκοντας υποστηρικτές στις απόψεις της κατά της μετανάστευσης καθώς και της αντιμετώπισης τους ως ένα οικονομικό φορτίο που απομυζά το κράτος πρόνοιας.

Ο εθνικισμός θέμα ταμπού για πολλά χρόνια στη Γερμανία επανήλθε δυναμικά στο προσκήνιο τους τελευταίους μήνες, γεγονός που επιβεβαιώνεται από την μεγάλη συζήτηση γύρω από το θέμα των μεταναστών και ιδιαίτερα των μουσουλμάνων στη Γερμανία.

μετανάστες της χώρας επαναφέροντας στο προσκήνιο το αναπτυσσόμενο υποβόσκων ρεύμα της φυλετικής έντασης.¹⁷

Ο εθνικισμός θέμα ταμπού για πολλά χρόνια στη Γερμανία επανήλθε δυναμικά στο προσκήνιο τους τελευταίους μήνες, γεγονός που επιβεβαιώνεται από την μεγάλη συζήτηση γύρω από το θέμα των μεταναστών και ιδιαίτερα των μουσουλμάνων στη Γερμανία. Στα τέλη Αυγούστου ο τραπεζίτης της κεντρικής τράπεζας της Γερμανίας, Τίλο Σαραζίν, εξέδωσε βιβλίο με τίτλο «Η Γερμανία καταργεί τον εαυτό της», το οποίο σχολιάστηκε έντονα για το ρατσιστικό του περιεχόμενο. Ο Σαραζίν ισχυρίστηκε σε αυτό ότι η Γερμανία βρίσκεται σε ύφεση εξαιτίας μιας ραγδαία αναπτυσσόμενης, κατώτερης τάξης μη μορφωμένων μουσουλμάνων, απρόθυμων να ενταχθούν στη γερμανική κοινωνία.

Το βιβλίο που σημείωσε τεράστια εισπρακτική επιτυχία λειτούργησε ως έναυσμα ενός δημόσιου διαλόγου όσον αφορά τα 4 εκατομμύρια μουσουλμάνων μεταναστών στη χώρα και την ένταξη τους σε αυτήν. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο από το ινστιτούτο «Friedrich Ebert Stiftung» το 36% των ερωτηθέντων πιστεύει πως η Γερμανία βρίσκεται σε κίνδυνο να κατακλυστεί από ξένους και περισσότερο από το ένα τρίτο αυτών πιστεύει ότι οι ξένοι έρχονται στη Γερμανία για να εκμεταλλευτούν το σύστημα πρόνοιας της. Την παραπάνω αντίληψη συμμερίζεται και ο κυβερνήτης της Βαυαρίας Horst Seehofer, ο οποίος δήλωσε την 10η Οκτωβρίου ότι οι Τούρκοι, που αποτελούν το 63,2% των μουσουλμάνων στη χώρα, και οι Άραβες δεν ενσωματώνονται το ίδιο καλά, όπως άλλοι μετανάστες, γι' αυτό το λόγο και η Γερμανία δεν έχει ανάγκη άλλους μετανάστες αυτής της καταγωγής. Οι σθεναρές αντιδράσεις της τουρκικής κοινότητας και η κλήση του σε απολογία, οι αμοιβαίες υποσχέσεις της Μέρκελ και του Τούρκου πρωθυπουργού Ερντογάν για εντατικοποίηση των προσπαθειών για την καλύτερη ένταξη των Τούρκων στη Γερμανία και η δήλωση του Γερμανού προέδρου της δημοκρατίας ότι το Ισλάμ αποτελεί μέρος της Γερμανίας δεν κατάφεραν να περιορίσουν την διάσταση που έχει πάρει το θέμα στη γερμανική κοινωνία.¹⁸

Σε συγκέντρωση της νεολαίας του κόμματος της, την 16η Οκτωβρίου, η Γερμανίδα καγκελάριας δήλωσε ότι το μοντέλο της πολυπολιτισμικής κοινωνίας στη Γερμανία απέτυχε εντελώς. Επισημάνε επίσης πως όλα αυτά τα χρόνια η Γερμανία εσφαλμένα πίστευε ότι οι εργάτες που ήλθαν στη χώρα από τις αρχές του 1960 ήταν προσωρινοί και ότι θα μπορούσαν να διατηρήσουν την εθνική τους κουλτούρα, δηλώνοντας παράλληλα πίστη στο πολιτικό σύστημα της χώρας. Η Μέρκελ επέμεινε στη πεποίθηση της για την ανάγκη εκμάθησης της γερμανικής γλώσσας από τους μετανάστες, ούτως ώστε

να διευκολυνθεί η ένταξη τους και τόνισε ότι η Γερμανία είναι ένα φιλόξενο κράτος προς τους μετανάστες αρκεί αυτοί να είναι πρόθυμοι να ενταχθούν σε αυτό.

Οι δηλώσεις της γερμανίδας καγκελαρίου, είτε οφείλονται σε πιέσεις του κεντροδεξιού συνασπισμού του οποίου ηγείται για εντατικότερη αντιμετώπιση του θέματος της ενσωμάτωσης των μεταναστών, ενόψει των επερχόμενων εθνικών εκλογών, είτε όχι, είναι σημαίνουσας βαρύτητας. Εν μέσω της μεγάλης οικονομικής κρίσης που αντιμετωπίζουν πολλές χώρες της Ευρώπης και της ισχυροποίησης την ίδια στιγμή της γερμανικής θέσης σε αυτήν, η χώρα είναι πλέον σε θέση να εκφράζει και να διεκδικεί το εθνικό της συμφέρον αφήνοντας πίσω το χαμηλό προφίλ που διατηρούσε τόσα χρόνια, ένεκα του παρελθόντος της.¹⁹

Αναμφίβολα με την έλευση των μεταναστών στην Ευρώπη το ευρωπαϊκό πολιτιστικό τοπίο έχει αλλάξει και παραδοσιακές, θρησκευτικές και πολιτικές αξίες εμπλουτίζονται από αυτήν. Η εμμονή στην αντίληψη της ασύμβατης και συνεπώς κοινωνικά συγκρουσιακής ετερότητας των μεταναστών «εμείς και οι άλλοι» και η ανησυχία για το πόσο και αν συνάδει το Ισλάμ με τις ευρωπαϊκές αξίες αποτελεί τροχοπέδη στην ενσωμάτωση τους στην ευρωπαϊκή κοινωνία και εντείνει την κοινωνική τους περιθωριοποίηση.

Η εμμονή στην αντίληψη της ασύμβατης και συνεπώς κοινωνικά συγκρουσιακής ετερότητας των μεταναστών και η ανησυχία για το πόσο και αν συνάδει το Ισλάμ με τις ευρωπαϊκές αξίες αποτελεί τροχοπέδη στην ενσωμάτωση τους στην ευρωπαϊκή κοινωνία και εντείνει την κοινωνική τους περιθωριοποίηση.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. EUMC -European Monitoring Centre on Racisms and Xenophobia, 'Muslims in the European Union: Discrimination and Islamophobia, Report' (18 December 2006), <http://eumc.europa.eu>. Και *Open Society Institute & Soros Foundation Network* 'Muslims in Europe: A Report on 11 EU Cities–Civic and political participation' (2009), http://www.soros.org/initiatives/home/articles_publications/publications/muslims-europe-20091215/ch09-muslims-eu-cities-civic-20100302.pdf.
2. Tibi Bassam, 'Ethnicity of Fear?', *Islamic Migration and the Ethnicization of Islam in Europe*, vol. 10, no. 1, 2010, p.128.
3. Το περασμένο χρόνο (02/11/2009) πραγματοποιήθηκε στη Γαλλία, με την υποστήριξη του υπουργείου μετανάστευσης δημόσιος διάλογος για το θέμα της εθνικής ταυτότητας και το τι σημαίνει να είναι κάποιος Γάλλος τον 21ο αιώνα. Βλ. www.immigration.gouv.fr, Grand débat sur l'identité nationale.
4. Biedermann Ferry, 'Mainstreaming Hate', *Foreign Policy*, (accessed on October 4, 2010), http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/10/04/mainstreaming_hate.
5. Groenendijk Kees, 'The policies of the new Dutch centre-right minority government supported by the Wilders' Freedom Party', *European Union Democracy Observatory*, (Accessed on October 17, 2010), <http://eudocitizenship.eu/people/advisory-board/122-kees>, Ο Βίλντερς κατέστησε σαφές στην κυβέρνηση ότι δεν θα συνεργαστεί στο μέλλον μαζί τους εάν η μετανάστευση από τις μη δυτικές χώρες δεν μειωθεί στο 50%.
6. Government of the Netherlands, "Rutte delivers new government's policy statement", 26/10/2010, http://www.government.nl/News/Press_releases_and_news_items/2010/October/Rutte_delivers_new_government_s_policy_statement
7. Στις 4 Οκτωβρίου 2010 οδηγήθηκε σε δίκη, η οποία προς το παρόν έχει αναβληθεί, με την κατηγορία της υποκίνησης φυλετικού μίσους και διακρίσεων κατά του Ισλάμ, καθώς στην ταινία του 'Fitna', το 2008, παρομοίαζε το Ισλάμ με το Ναζισμό και το Κοράνι με το Ο Αγών μου του Χίτλερ, που έχει απαγορευτεί στην Ολλανδία.
8. Radio Netherlands Worldwide, "Turkey accuses Dutch PM of discrimination", 29/10/2010, <http://www.rnw.nl/english/bulletin/turkey-accuses-dutch-pm-discrimination>, και http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/ongoing_enlargement/e40113_en.htm. Στις προτάσεις αυτές εντάσσεται και η αναδιαπραγμάτευση της Συμφωνίας Συνεργασίας (Συμφωνία της Αγκύρας) μεταξύ Ευρώπης και Τουρκίας που υπογράφηκε το 1963 και το 1970 προστέθηκε το άρθρο για την ελεύθερη μετακίνηση των Τούρκων εργατών. Με τροποποίηση λοιπόν της συγκεκριμένης Συμφωνίας η ολλανδική κυβέρνηση θα μπορεί να επιβάλει στους Τούρκους μετανάστες την υποχρεωτική συμμετοχή στις εξετάσεις για την ενσωμάτωση από τις οποίες μέχρι τώρα εξαιρούνταν.
9. Βλέπε την ιστοσελίδα του γερμανικού site Political Incorrect όπου υπάρχει ειδικό tag για την οικονομική υποστήριξη του κόμματος του Βίλντερς, <http://www.pi-news.org/about-us/>, επίσης τις δεκάδες σελίδες υποστήριξης του στο Facebook, <http://www.facebook.com/home.php?#!/pages/Geert-Wilders/46039201582>.
10. Την επομένη των εκλογών 6.000 περίπου άτομα συγκεντρώθηκαν σε πορεία διαμαρτυρίας στη Στοκχόλμη κατά της εκλογής του κόμματος αυτού, με το σύνθημα «όχι στο Ρατσισμό». <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11378565>
11. Euro-Islam Info, Islam in Sweden, http://www.euro-islam.info/2010/02/24/islam-in-sweden/#foot-note_4_12102

12. Government Offices of Sweden, Asylum, <http://www.sweden.gov.se/sb/d/11901/a/125216>,
13. Sweden's population 31/12/2009, preliminary figures, http://www.scb.se/Pages/PressRelease____284816.aspx.
14. Government Offices of Sweden, "New anti-discrimination legislation and a new agency, the Equality Ombudsman", <http://www.regeringen.se/content/1/c6/11/80/10/4bb17aff.pdf> .
15. O'Mahony Paul, 'How Sweden's far-right rose from neo-Nazi skinheads to populist Muslim-baiters to the country's new kingmakers', *Foreign Policy*, (Accessed on September 16, 2010) http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/09/16/minority_rules.
16. The Local Sweden's News in English, Sweden Democrats urge Islam debate after blast, <http://www.thelocal.se/30846/20101214/> .
17. Adetunji Jo, 'Swedish police hunt gunman targeting immigrants', *The Guardian*, (Accessed on October 22, 2010), <http://www.guardian.co.uk/world/2010/oct/22/swedish-police-hunt-gunman>. Το 1991 στη Στοκχόλμη ένας άνδρας πυροβόλησε έντεκα ανθρώπους σκοτώνοντας έναν, κοινό χαρακτηριστικό όλων ήταν το σκούρο δέρμα και η μη σουηδική καταγωγή.
18. Crossland David, 'Germany's Integration Debate Takes a Turn for the Worse', *Spiegel online*, (Accessed on November 10, 2010), <http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,722528,00.html>
19. Zeihan Peter, 'Germany: Mitteleuropa Redux', Stratfor Global Intelligence, (Accessed on March 16, 2010), http://www.stratfor.com/weekly/20100315_germany_mittleuropa_redux.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Arfi, Badredine 'Euro-Islam: Going Beyond the Aporiatic Politics of Othering', *International Political Sociology*, vol.4, (2010), p. 236–252,
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1749-5687.2010.00103.x/pdf> .

Bleich, Erik, 'Muslims and the State in the Post-9/11 West: Introduction', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol.35: 3,(March 2009), p. 353 – 360,
http://pdfserve.informaworld.com/750328_758077517_908730671.pdf .

Brady, Hugo, 'Immigration: why Brussels will be blamed', *Centre for European Reform*,
<http://centreforeuropeanreform.blogspot.com/2010/09/immigration-why-brussels-will-be-blamed.html>

Kay, Jeanne, 'Europe's Islamophobia', *Foreign Policy In Focus*, (2010),
http://www.fpif.org/articles/europes_islamophobia .

Stein, Shimon, 'The Challenge of Muslim Integration in Europe', *INSS*, No. 214,
<http://www.inss.org.il/research.php?cat=307&incat=&read=4459> .

Valenta, Markha, 'the success of Islamophobia', *Open Democracy*, (2010),
<http://www.opendemocracy.net/markha-valenta/success-of-islamophobia> .

Vidmar Horvat, Ksenija, 'Multiculturalism in time of terrorism', *Cultural Studies*, vol.24:5,p. 747 – 766,
http://pdfserve.informaworld.com/615699_758077517_923377467.pdf.

Το Κέντρο Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών εγκαινιάζει σειρά Κειμένων που θα αναλύουν θέματα που θα αφορούν τις τρέχουσες περιφερειακές εξελίξεις και προοπτικές.

Το ΚΕΜΜΙΣ φιλοξενεί πληθώρα διαφορετικών απόψεων στα πλαίσια του ελεύθερου ακαδημαϊκού διαλόγου. Οι απόψεις αυτές δεν αντανακλούν υποχρεωτικά τις απόψεις του Κέντρου.

Κέντρο Μεσογειακών, Μεσανατολικών και Ισλαμικών Σπουδών (ΚΕΜΜΙΣ)
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Δερβενακίων 47 & Αδειμάντου
201 00 Κόρινθος
Τηλ. 27410 40040
www.cemmis.edu.gr
cemmis@cemmis.edu.gr

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Σωτήρης Ρούσσος
Επιμελητές: Μαρίνα Ελευθεριάδου
Ηλίας Τασόπουλος